

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.04.2004, sp. zn. 8 Tdo 51/2004, ECLI:CZ:NS:2004:8.TDO.51.2004.1

Číslo: 9/2005

Právní věta: Trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. spáchaný vylákáním úvěru v úmyslu ho řádně nesplácet (srov. rozhodnutí č. 54/1967 - L, č. 57/1978 - III. Sb. rozh. tr.) v době do 31. 12. 1997 byl z hlediska vzniku škody na cizím majetku dokonán již tím, že banka vyplatila pachateli úvěr na podkladě nepravdivých nebo zamlčených skutečností, přestože pachatel poskytl bance za účelem zajištění svých závazků z úvěrové smlouvy zástavu, jejíž hodnota byla stejná (nebo i vyšší) jako výše poskytnutého úvěru. Zástavní právo totiž i v případě zpeněžení zástavy slouží pouze jako náhrada škody způsobené již dokonáním trestným činem podvodu. Tyto závěry platí obdobně i tehdy, jestliže byl podvodně vylákán úvěr za použití jiných zajišťovacích institutů (např. ručení atd.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.04.2004

Spisová značka: 8 Tdo 51/2004

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podvod

Předpisy: § 250 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného JUDr. Z. Č. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 5 To 93/03, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 1 T 24/2000 ze dne 6. 5. 2003.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2003, sp. zn. 1 T 24/2000, byl obviněný JUDr. Z. Č. uznán vinným pokračujícím trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., kterého se dopustil tím, že

1) dne 12. 1. 1993 v P. v pobočce ČS, a. s., jako jediný společník a jednatel společnosti V. R. k., s. r. o., se sídlem v P., po předložení kupní smlouvy uzavřené s TJ D. p. P. dne 23. 12. 1992 a smluv o dílo uzavřených se společností P. C. - P. dne 26. 11. 1992 a se společností G. dne 23. 12. 1992 dosáhl uzavření úvěrové smlouvy na částku 10 000 000 Kč za účelem investičních nákladů - zakoupení ideální poloviny pozemku v k. ú. S. a na stavební úpravy na něm, ačkoliv věděl, že stavební úpravy na

pozemku není možno provádět a kupní cena 5 000 000 Kč bude uhrazena TJ D. p. P. postupně, a na základě faktur vystavených prodávajícím a společnostmi P. Č. – P. a G. celý úvěr vyčerpal, z kupní ceny uhradil pouze částku 2 000 000 Kč a zbývající částku 8 000 000 Kč použil v rozporu s úvěrovými podmínkami pro svoji potřebu, úvěr dosud nezaplatil, přičemž poskytnutý úvěr byl zajištěn zástavním právem k ideální polovině nemovitosti v k. ú. S., ač věděl, že hodnota ideální poloviny nemovitosti nepostačuje k zajištění tohoto úvěru a úvěru, který následně čerpal od KB, a. s., a způsobil tak škodu poškozené ČS, a. s., ve výši poskytnutého úvěru, a dále tím, že

2) dne 10. 5. 1993 v P., v pobočce KB, a. s., jako jediný společník a jednatel společnosti V. R. k., s. r. o., se sídlem P., pod záminkou přechodného nedostatku finančních prostředků a po předložení dohody o budoucí kupní smlouvě na nákup druhé poloviny pozemku v k. ú. S. a dalších listin dosáhl uzavření úvěrové smlouvy č. Z na částku 10 000 000 Kč, ačkoliv věděl, že důvody jím uváděné v žádosti o úvěr jsou nepravdivé, úvěr vyčerpal v plné výši jednak na úhradu zbývající části kupní ceny pozemku ve výši 3 000 000 Kč a zbývající částku převedl na společnost V., s. r. o., úvěr do současné doby nezaplatil, přičemž poskytnutý úvěr byl zajištěn zástavním právem k ideální polovině nemovitosti v k. ú. S., ač věděl, že hodnota ideální poloviny nemovitosti nepostačuje k zajištění tohoto úvěru a úvěru, který čerpal od ČS, a. s., a způsobil tak poškozené KB, a. s., škodu nejméně ve výši 7 631 171,70 Kč.

Za tento trestný čin byl odsouzen podle § 250 odst. 4 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání šesti a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dozorem. Současně bylo rozhodnuto o náhradě škody způsobené poškozeným ČS, a. s., a KB, a. s.

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 5 To 93/03, z podnětu odvolání podaného obviněným podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušil ve výroku o trestu a sám podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že se obviněný podle § 250 odst. 4 tr. zák. odsuzuje k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků. Podle § 39a odst. 3 tr. zák. jej pro výkon trestu zařadil do věznice s dozorem.

Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání směřující proti všem výrokům napadeného rozhodnutí. Tento mimořádný opravný prostředek opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), c), l) tr. ř. V souvislosti s podaným dovoláním požádal o odklad výkonu rozhodnutí, a dodatečně též vyjádřil svůj nesouhlas s projednáním dovolání v neveřejném zasedání ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

Obviněný v odůvodnění svého dovolání ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. namítl, že rozhodnutí Vrchního soudu v Praze a rozhodnutí Městského soudu v Praze spočívají na nesprávném právním posouzení činů, které jsou popsány ve výroku rozsudku Městského soudu v Praze, protože oba soudy učinily nesprávný právní závěr, že jak po subjektivní, tak i po objektivní stránce naplnil všechny zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. Vyslovil názor, že by jeho jednání mohlo být posouzeno pouze jako úvěrový podvod podle § 250b tr. zák., protože jednání, jehož se dopustil, naplňuje znaky jeho skutkové podstaty. Tato právní kvalifikace však nepřichází do úvahy, neboť trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák., který by na jeho jednání dopadal, se stal součástí našeho právního řádu teprve na základě novely trestního zákona účinné od 1. 1. 1998. Jeho použití je proto v důsledku zákazu retroaktivity vyloučeno. Žádný ze soudů se nezabýval zjišťováním jeho úmyslu ani jeho zaviněním ve vztahu k údajně způsobené škodě. Skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. nebyla naplněna též proto, že úvěr byl v obou případech zajištěn smluvně zřízeným zástavním právem k nemovitosti, jejíž hodnota byla v době uzavření smluv o úvěru s oběma peněžními ústavy způsobilá a dostatečná k zajištění úvěrů. Obě banky předmět zástavy i jeho hodnotu akceptovaly a nikdy nežádaly její navýšení poskytnutím dalšího zástavního práva k jiné věci. Na základě

provedeního dokazování nebylo prokázáno, že by byl srozuměn s tím, že hodnota zástavy je nedostatečná k zajištění jedné nebo obou pohledávek z úvěrů. Posouzení obou skutků jako jednoho pokračujícího trestného činu považuje za nesprávné, protože k takovému závěru chybějí jakékoliv důkazy, a i argumentace soudu nalézacího je pouze ničím nepodloženou spekulací, když v pořadí druhá úvěrová smlouva byla s KB, a. s., uzavřena až pět měsíců poté, co byla uzavřena úvěrová smlouva s ČS, a. s. Vůbec nebyl zjišťován jeho úmysl v trestném jednání pokračovat a nebyl ani prokázán. Bez závěru, že se trestného činu dopustil ve formě pokračujícího trestného činu, nebylo totiž možno dovodit, že si byl vědom toho, že zástava nepostačuje k zajištění obou přijatých úvěrů. Pokud by se jednalo o dva samostatné skutky, poskytnutá zástava by byla více než dostatečná k zajištění úvěru přijatého od ČS, a. s. Tvrzení Městského soudu v Praze, že již v době přijetí prvního úvěru počítal s tím, že uzavře jménem své společnosti i úvěrovou smlouvu druhou, shledává absurdním.

V další části svého dovolání obviněný zopakoval argumentaci vyslovenou Vrchním soudem v Praze v usnesení vydaném dne 4. 12. 2002 pod sp. zn. 5 To 122/2002 s poukazem na to, že pokud Městský soud v Praze na základě tohoto rozhodnutí konal další hlavní líčení, nesplnil beze zbytku všechny pokyny, které vrchní soud vyslovil, ač je měl respektovat a postupovat podle nich. Vrchní soud v Praze v nyní napadeném rozhodnutí ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 5 To 93/03, neakceptování pokynu přehlédl a na splnění již jednou vysloveného závěru netrval. Obviněný rovněž ve svém dovolání napadeným rozhodnutím vytknul, že nebyly respektovány právní názory vyslovené rozhodnutími Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tz 164/99 a sp. zn. [8 Tz 303/2000](#), spočívající v tom, že trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. může být spáchán jen za předpokladu, když poskytnutý úvěr, třebaže ho dlužník od počátku neměl v úmyslu splácet, byl zajištěn takovou hodnotou zástavy, která nepostačovala k tomu, aby jejím prodejem byl úvěr splacen, jestliže byl dlužník s touto skutečností alespoň srozuměn. Rozsudku Městského soudu v Praze vytknul, že ve vztahu k výroku o vině, jímž byl obviněný uznán vinným, nesplňuje náležitosti § 120 odst. 3 tr. ř. a neobsahuje všechny předepsané náležitosti, neboť chybí právně relevantní popis způsobu spáchání skutků pod body 1), 2) tohoto výroku a chybí i uvedení všech zákonných znaků trestného činu, který měl být v popsáných skutcích spatřován, a není z nich zřejmé, že by kohokoliv úmyslně uvedl v omyl a sebe obohatil. Ke skutku pod bodem 1) rozsudku nalézacího soudu týkajícího se úvěru získaného od ČS, a. s., navíc konkrétně uvedl, že za podvodné jednání není možné považovat předložení smluv o dílo uzavřených s P. Č., vystupujícím pod obchodním názvem P. a společností G. bance, neboť i když obě smlouvy byly skutečně uzavřeny před podáním žádostí o úvěr, nebyly uzavřeny na fiktivní plnění pro vylákání úvěru, protože pro takový závěr nesvědčí žádný z provedených důkazů. Pro uvedení banky v omyl rovněž nejsou žádná konkrétní zjištění. Banka byla informována ze znaleckého posudku, který byl součástí dokumentace. Vyjádřil názor, že v poskytnutí zástavy není možné spatřovat uvedení v omyl, neboť CS, a. s., měla ze znaleckého posudku dostatek informací o tom, že cena zastavené ideální poloviny pozemku činí 11 milionů Kč. Tato zástava proto byla dostatečná, protože věděl, že tržní cena je ve většině případů podstatně vyšší než cena administrativní. Ve vztahu ke skutku pod bodem 2), týkajícímu se úvěru od KB, a. s., obviněný poukázal na shodnou situaci jako v prvním případě. Pouze navíc doplnil, že veškeré podklady, které předložil bance v souvislosti se žádostí o úvěr, byly pravdivé a bankou ověřitelné. Nezatajil ani existenci prvního úvěru, ani skutečnost, že již byla stejná nemovitost jako zástava použita. V souvislosti s tímto druhým úvěrem splnil požadavek banky a požádal o zpracování znaleckého posudku k ocenění zástavy její dceřinou společností A. Nemohl předpokládat, že zpracovaný posudek bude pro banku důvodem úvěrového rizika, když byla hodnota zástavy stanovena na částku 55 milionů Kč. Tím spíše, že banka tuto hodnotu akceptovala a zpracování tohoto posudku nemohl nikterak ovlivnit.

K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. uvedl, že v řízení před Městským soudem v Praze po zrušení jeho prvního rozsudku Vrchním soudem v Praze „de facto“ neměl obhájce, ač ho podle zákona mít měl, protože i když se jednalo o případ nutné obhajoby, nebylo jeho obhájci

umožněno nahlédnout do spisu po celou dobu pokračujícího řízení, ačkoliv o to opakovaně žádal. Spis byl prakticky po celou dobu řízení u znalce a k dispozici byl i se zpracovaným posudkem teprve v odpoledních hodinách v den předcházející dni, v němž Městský soud v Praze konal hlavní líčení a vyhlásil rozsudek. I když obhájce z tohoto důvodu žádal o odročení hlavního líčení na přiměřenou dobu, nebylo mu vyhověno.

Při argumentaci ve vztahu k důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. odkázal na doposud uvedené skutečnosti s tím, že podstata dovolacích důvodů byla zřejmá a nepřehlédnutelná v době, kdy odvolací soud o odvolání obviněného rozhodoval. Vrchní soud v Praze se nevypořádal se všemi vytýkanými pochybeními, ač bylo jeho povinností je napravit.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud ve smyslu § 265k tr. ř. zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2003, sp. zn. 1 T 24/2000, ve výroku o vině a ve výroku o náhradě škody a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 5 To 93/03, ve výroku o trestu a aby sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. rozhodl ve věci rozsudkem, kterým jej v plném rozsahu zproští obžaloby.

Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství v písemném vyjádření k dovolání obviněného poukázal na to, že dovolatel v rámci mimořádného opravného prostředku uplatňuje pouze ty argumenty, které již dříve použil v odvolání, s nimiž se dostatečně vypořádal soud druhého stupně. V závěrech učiněných nalézacím a následně též i odvolacím soudem neshledal žádné pochybení, a proto v závěru svého vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání jako zjevně neopodstatněné odmítl, a to ve vztahu ke všem uplatněným důvodům.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda dovolání obviněného splňuje všechny obsahové a formální náležitosti, a shledal přitom, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou (§ 265d odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. ř.), v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a že je v něm vedle obecných náležitostí podání uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se dovolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. c), g), l) tr. ř. (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Přesto Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání obviněného JUDr. Z. C. je třeba odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., který podle zákona spočívá v tom, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl, předpokládá porušení ustanovení o nutné obhajobě ve smyslu § 36 tr. ř. bez ohledu na to, z jakého důvodu uvedeného v § 36 tr. ř. musel mít obviněný v trestním řízení obhájce. Okolnosti vztahující se k tomuto dovolacímu důvodu popsal odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí a dospěl k závěru, že výhrady obviněného spatřované v nezajištění práv obhajoby v důsledku toho, že se obhájce mohl se zpracovaným znaleckým posudkem seznámit teprve až den před konáním hlavního líčení, nejsou důvodné. Tento závěr odvolací soud opřel též o vyčerpávající argumentaci soudu nalézacího, který se touto námitkou obviněného rovněž zabýval.

Nejvyšší soud pro úplnost pouze dodává, že obviněný si obhájce JUDr. R. R. zvolil na základě plné moci ze dne 25. 3. 2003, jeho obhajoba byla dostatečně zajištěna ve smyslu práv garantovaných jak mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách (např. čl. 6 odst. 3 písm. c/ Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), tak i ústavními předpisy (čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod). Obhájce obviněného byl včas a řádně o konání hlavního líčení dne 6. 5. 2003 informován (termín vzal na vědomí při odročeném hlavním líčení). Písemně vyhotovený znalecký posudek zpracovaný soudním znalcem Ing. V. B., CSc, doručený Městskému soudu v Praze

dne 18. 3. 2003, obhájce k dispozici měl, byť se tak pro časovou tíseň stalo teprve den před konáním hlavního líčení u soudu prvního stupně. Ve vztahu k provádění jednotlivých úkonů obhajoby je již věcí obhájce, jak svá práva podle § 41 odst. 1 tr. ř. k zajištění řádné obhajoby obviněného realizuje. Ve smyslu ustanovení § 37 odst. 2 tr. ř. nebylo v postupu, který obviněný Městskému soudu v Praze vytýkal, shledáno porušení jeho práva na obhajobu, protože uvedený soud zákonem stanovená pravidla i v tomto případě dodržel. Námitky obviněného uvedené pod dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. nejsou opodstatněné.

Obsahem dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je vada řízení spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Uplatněný dovolací důvod dopadá na případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku odvolacím soudem nebo nadřízeným orgánem bez věcného přezkoumání věci a procesní strana tak byla zbavena práva přístupu ke druhé instanci. Smyslem tohoto dovolacího důvodu je tedy umožnit oprávněné osobě, aby se domohla přezkoumání věci v řádném přezkumném řízení, které nebylo provedeno, ačkoliv procesní podmínky pro toto řízení byly splněny.

V této souvislosti je třeba připomenout, že z vymezení obsahu dovolání v ustanovení § 265f odst. 1, 2 tr. ř. a zejména ze znění ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je třeba dovodit, že nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn. Přestože obviněný své námitky blíže nerozvedl, a tím dovolání podle uvedeného zákonného hlediska v potřebné míře neodůvodnil, lze jen z obsahu rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž dovolání směřuje, posoudit, že v předmětném trestním řízení tento dovolací důvod naplněn nebyl, protože Vrchní soud v Praze na základě odvolání obviněného postupoval tak, že podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek částečně zrušil ve výroku o trestu a poté sám ve věci rozhodl podle § 259 odst. 3 tr. ř. Tímto postupem bylo odvolání obviněného věcně projednáno a přezkoumáno ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř., a proto obviněným uplatněnou námitku nelze podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

K dovolání obviněného podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je potřeba nejprve uvést, že podle citovaného ustanovení lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného důvodu je možné namítat jednak nesprávnost právního posouzení skutku, což dopadá na vady v právní kvalifikaci skutku zjištěného na základě provedení dokazování a vymezeného v napadeném rozsudku, pokud zvolená právní kvalifikace není v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dalším okruhem právních nedostatků jsou vady jiného hmotně právního posouzení, které se netýkají přímo právní kvalifikace, ale dopadají na jiná ustanovení řešící otázky hmotného práva nejen trestního, ale může se jednat i o problémy upravené hmotně právními normami spadajícími do jiných právních odvětví.

Z tohoto vymezení je patrné, že důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (ale ani z žádného jiného dovolacího důvodu vymezeného podle § 265b tr. ř.) nemohou být námitky směřující proti skutkovým zjištěním nebo způsobu, jakým byly důkazy hodnoceny. Nejvyšší soud se z těchto důvodů nemohl věcně zabývat argumentací, která směřuje proti skutkovým zjištěním nebo je zaměřena proti rozsahu provedení dokazování. Pod označený dovolací důvod nelze podřadit ani ty výhrady, které vytýkají nesprávné posouzení některých důkazů, o něž byl výrok o vině opřen. Pro takovéto námitky, které mají skutkový základ, se v zákoně nenachází žádný podklad, neboť dovolání není mimořádným opravným prostředkem, kterým by bylo možné se v rámci zákonem uvedených důvodů § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. domáhat změny skutkových okolností. V případě dovolacího

důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se nelze domáhat ani nápravy vad procesní povahy, pokud nemají bezprostřední návaznost na nesprávné právní posouzení skutku nebo jiné nesprávné hmotně právní posouzení, a proto se dovolací soud nemohl zabývat námitkami obviněného, jimiž brojí proti nedostatkům v náležitostech rozsudku (§ 120 tr. ř.), nebo pokud své výhrady vznáší proti tomu, že Městský soud v Praze nerespektoval vázanost právním názorem, který vyslovil Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 4. 12. 2002, sp. zn. 5 To 122/2002, a že neprovedl pokyny a doplnění, které odvolací soud k provedení nařídil (§ 264 odst. 1 tr. ř.). I takto vznesené námitky samy o sobě nejsou povahy hmotně právní a není možné je považovat za akceptovatelný důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť se vztahují k problematice řešící postup soudu v řízení u soudu prvního stupně po zrušení rozsudku.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl relevantně uplatněn především v té části dovolání, v níž obviněný zpochybnil správnost právního posouzení skutku zjištěného soudem prvního stupně jako trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák.

Z hlediska napadeného rozsudku a obsahu podaného dovolání, je významná námitka, že nebyl naplněn znak „vedení někoho v omyl“, kterým se rozumí předstírání okolností, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci. Za takové jednání lze považovat zjištění, k nimž dospěl soud prvního stupně a která podrobně rozvedl ve svém rozhodnutí i odvolací soud, jenž se ve vztahu k odsuzujícímu výroku rozsudku ztotožnil se všemi skutkovými i právními závěry nalézacího soudu. Závěry o podvodných záměrech obviněného, jak jsou v obou napadených rozhodnutích podrobně rozvedeny, opodstatňují naplnění tohoto zákonného znaku, který byl správně soudy obou stupňů spatřován i v takovém jednání obviněného, z něhož je patrná jeho snaha úvěr od bank vylákat na podkladě předstíraných skutečností, které neměly svůj odraz v objektivní realitě. Soudem prvního stupně je tato skutečnost dostatečně vyjádřena tím, že obviněný po uzavření smlouvy na společný rozvoj a provoz nemovitosti nečinil žádná další jednání směřující k realizaci výstavby a rozvoje zakoupeného pozemku. Pro takový závěr svědčí i to, že obviněný neměl souhlas vlastníka druhé ideální poloviny předmětné nemovitosti k realizaci předstíraného záměru. Nelze ani přehlédnout, jak zdůraznil soud prvního stupně, že obviněný neměl dostatek prostředků, a proto již v době, kdy uzavíral předmětnou úvěrovou smlouvu, byl minimálně srozuměn (jak rozvedl a vyjádřil odvolací soud ve svém rozhodnutí) s tím, že peníze na splácení úvěru nemá kde čerpat. Za vykonstruované a neodpovídající reálným skutečnostem byly soudy obou stupňů považovány faktury vystavené P. Č., vystupující pod obchodním jménem P. a společností G. Vrchní soud v Praze se plně ztotožnil se závěry soudu prvního stupně i ve vztahu k úvěru vylákanému od KB, a. s., a lze odkázat na jeho vysvětlení, že v tomto případě byl úvěr vylákan na podkladě nepravdivých údajů obviněným uvedených v žádosti o poskytnutí úvěru a stejně jako i u předchozího úvěru obviněný poukazyval na chystanou spolupráci se zahraničním partnerem (společností R., GmbH), ve skutečnosti však získané peníze neužil na realizaci proklamovaného záměru, ale na úhradu zbytku kupní ceny a převedl je na svou společnost V., s. r. o. Proto Nejvyšší soud s přihlédnutím k vyčerpávajícímu vysvětlení a obsažnému zhodnocení rozhodných skutečností pro posouzení znaku „vedení v omyl“ v rozhodnutích obou uvedených soudů, s kterými se ztotožňuje a na které v podrobnostech odkazuje, nepovažuje uvedené námitky obviněného za opodstatněné.

K námitkám obviněného, že se soudy dostatečně nevypořádaly s otázkou jeho zavinění a nesprávně posoudily jeho jednání při uzavírání obou úvěrových smluv jako pokračování, považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že odvolací soud i soud nalézací těmto otázkám věnovaly dostatečnou pozornost. Postačuje připomenout vyjádření Vrchního soudu v Praze, že obviněný v době žádosti o úvěr a získání úvěrů nemohl reálně uvažovat o jejich řádném a včasném splacení a musel být nejméně srozuměn s tím, že v dohodnuté době nesplatí přijaté úvěry tak, jak se zavázal. Nepočítal a nemohl reálně kalkulovat s konkrétní okolností, která by tomuto následku - neuhrazení úvěrů - mohla zamezit, když neměl garantovány a závazně přislíbeny další prostředky na úhradu úvěrů. Toto

vysvětlení plně odpovídá zákonnému vymezení nepřímého úmyslu podle § 4 písm. b) tr. zák., že pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn. Ve vztahu k pokračování v trestném činu, které je vymezeno v ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák., podle kterého se pokračováním rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují stejnou skutkovou podstatu trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku, také nevznikají žádné pochybnosti, neboť i této otázce byla věnována potřebná pozornost a oba soudy správně aplikovaly zákonné vymezení pokračování na skutková zjištění ve věci učiněná. Výhrady, na které se obviněný zaměřil v této souvislosti v dovolání, byly v potřebném rozsahu rozvedeny a následně odmítnuty v rozhodnutích obou soudů.

Obviněný v dovolání dále namítal, že jeho jednání nemůže být posouzeno jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. i z toho důvodu, že nebyl dán jeho úmysl způsobit poškozeným bankám škodu, a že by sice toto jednání mohlo být kvalifikováno jako trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák., což však není možné s ohledem na překážku spočívající v zákazu retroaktivity (zásada nullum crimen sine lege scripta), která použití této právní kvalifikace vylučuje vzhledem k tomu, že naposledy uvedený trestný čin nebyl obsažen v trestním zákoně účinném v době spáchání projednávaného činu, ale byl do něho zakotven až novelou trestního zákona z roku 1997.

Ani tuto námitku obviněného nelze považovat za opodstatněnou. Především je třeba zdůraznit, že dovolací soud se v posuzovaném případě ztotožnil s právním závěrem obou soudů (navazujícím na jimi učiněná skutková zjištění) o naplnění zákonného znaku „škody velkého rozsahu“, když obviněný vylákal poskytnutí obou úvěrů ke škodě dvou peněžních ústavů, jimž způsobil škodu přesahující částku 5 000 000 Kč jako nejnižší částku pro stanovení škody velkého rozsahu (§ 89 odst. 11 tr. zák.).

V souvislosti s tím a zmíněnou námitkou obviněného se Nejvyšší soud touto problematikou zabýval též z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., podle něhož se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, přičemž podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Podle pozdější právní úpravy by přicházelo v úvahu použití ustanovení § 250b odst. 5 tr. zák., které je ohroženo stejnou trestní sazbou odnětí svobody na pět až dvanáct let, jako je tomu u oběma soudy použité právní kvalifikace § 250 odst. 4 tr. zák.

Vzhledem k tomu, že ani podle dalších ustanovení trestního zákona, která je třeba zvažovat z hlediska souhrnu právních norem ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák., nelze dovodit, že by použití pozdější právní úpravy (konkrétně po novele trestního zákona provedené zákonem č. 253/1997 Sb.) bylo pro obviněného JUDr. Z. C. příznivější, shledal Nejvyšší soud postup obou soudů prvního i druhého stupně zcela správným a uvedenou námitku obviněného právně bezvýznamnou.

Obviněný ve svém mimořádném opravném prostředku konstatoval, že k naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. nemohlo dojít také proto, že úvěry byly v obou případech zajištěny zřízením zástavního práva k nemovitosti, jejíž hodnota byla nejméně v době uzavření smluv o úvěru s oběma peněžními ústavy způsobilá a dostatečná, s poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tz 164/99 a sp. zn. [8 Tz 303/2000](#), v nichž byl tento názor vysloven, a vytknul soudům obou stupňů nesprávnost právního posouzení skutků, pokud tam obsažený právní názor nerespektovaly.

V označených rozhodnutích Nejvyšší soud vyslovil, že v případě, kdy je úvěr zajištěn takovou hodnotou zástavy, která umožňuje věřiteli dosáhnout její realizací ve smyslu příslušných ustanovení občanského zákoníku, resp. obchodního zákoníku získání dlužné částky zpět, nemůže být naplněna skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., byť by pachatel jednal v úmyslu peníze vůbec nevrátit nebo nevrátit ve smluvené době, nebo jednal alespoň s vědomím, že peníze ve smluvené době nebude moci vrátit a že tím uvádí banku v omyl. Nemůže totiž vzniknout v důsledku

takového jednání škoda na cizím majetku, která je znakem této skutkové podstaty. Senát 8 Tdo Nejvyššího soudu se s tímto názorem neztotožnil.

O trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. jde tehdy, když pachatel ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti a způsobí tak na cizím majetku škodu velkého rozsahu. Trestnost tohoto činu váže na vznik škody na cizím majetku. Škoda zde vyjadřuje následek, jímž se rozumí porušení nebo ohrožení hodnot, které jsou objektem trestného činu, a je jí újma majetkové povahy, která vdaném případě vznikne peněžnímu ústavu, který pachateli úvěr vyplatil. Okamžik vzniku této škody je vázán na moment, kdy jsou finanční prostředky pachateli předány.

Tento závěr vyplývá ze zásady, že trestnost činu se posuzuje podle doby jeho spáchání, za kterou se považuje okamžik dokonání trestného činu, což je tehdy, když jsou naplněny všechny znaky jeho skutkové podstaty, zejména následek. Jestliže je pachateli peněžním ústavem vyplacena částka, na niž byla úvěrová smlouva sjednána, a výsledky dokazování byl prokázán závěr o zavinění pachatele jako jeho vnitřního vztahu k podstatným složkám trestného činu, a tedy i ve vztahu k vzniku způsobené škody, je trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. dokonán okamžikem vzniku škody, tedy vyplacením podvodně vylákané částky.

Právě z těchto hledisek není vznik škody vůbec vázán na skutečnost, zda při podvodném jednání byl závazek, prostřednictvím něhož byl spáchán trestný čin podvodu, zajištěn zástavním právem či jiným zajišťovacím institutem (např. ručením atd.). Stejně lze v této souvislosti srovnat případ, kdy u trestného činu krádeže je způsobenou škodou celá skutečná hodnota odcizené věci i v tom případě, když pachatel dá namísto odcizené věci jinou věc stejného druhu. Takové jednání je považováno pouze za pokus o náhradu nebo částečnou náhradu škody (viz č. 2/1963 Sb. rozh. tr.).

Z důvodu, že je nutné zástavní právo považovat pouze za jeden ze způsobů náhrady škody, není možné na realizaci zástavního práva vázat posouzení otázky vzniku škody jako jednoho ze základních znaků skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. proto, že tato realizace je již jenom náhradou škody. To vyplývá i z povahy a smyslu zástavního práva, které slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn, s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy (§ 152 obč. zák. ve znění zák. č. 264/1992 Sb.). Zástavní právo je jedním, nikoliv však jediným ze zajišťovacích prostředků, kterými lze posílit věřitelovy možnosti k dosažení plnění závazku, neučiní-li tak dlužník dobrovolně. Patří sem např. i osobní zajištění prostřednictvím ručitele (§ 546n obč. zák.), zajištění závazku převodem práva (§ 553 obč. zák.) nebo postoupení pohledávky (§ 554 obč. zák.).

Jestliže zajišťovací funkce zástavního práva představuje trvalou hrozbu, která by měla dlužníka stimulovat kradnému a včasnému plnění zajištěného závazku, uhrazovací funkce vychází z předpokladu, že k uspokojení věřitele je určen finanční zdroj dosažený prodejem zástavy, a působí též jako příležitost, aby byla zástavnímu věřiteli zjednána možnost dosáhnout uspokojení zajištěné pohledávky jinak, než se v době vzniku pohledávky předpokládalo, totiž zpeněžením zástavy a náhradním plněním z výtěžku prodeje. Je tedy zřejmé, že realizace zástavního práva pro případ náhrady vzniklé škody věřiteli nastupuje až tehdy, když dlužník svůj závazek dobrovolně nesplnil. K realizaci zástavního práva nedochází automaticky vždy v souvislosti se vznikem závazku, ale až tehdy, kdy není řádně a včas uhrazen, protože představuje možnost vynucení si od dlužníka splnění této povinnosti (shodně srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. IÚS 558/2001).

Rozdíl mezi těmito dvěma funkcemi spočívá v tom, že zajišťovací funkce se u zástavy projeví vždy, kdežto uhrazovací funkce nastupuje toliko tehdy, pokud dlužník své závazky nesplní včas nebo řádně a je nutné přistoupit ke zpeněžení zástavy za účelem uspokojení práv věřitele. Tuto funkci proto nelze chápat absolutně a není možné ji ztotožňovat s dobrovolným plněním závazku, který obviněný

na sebe při uzavírání úvěrové smlouvy převzal. Je nutné mít na mysli, že zástavní právo, které zajišťuje úvěrovou smlouvu, na jejímž základě byly podvodně vylákány finanční prostředky, se liší od závazkových vztahů, na něž uvedená právní úprava dopadá. Ta totiž předpokládá, že dlužník nebude moci své závazky splnit proto, že nastaly mimořádné objektivní či subjektivní okolnosti, které v době uzavření závazku nepředpokládal, protože v době uzavření závazku chtěl, na rozdíl od pachatele trestného činu podvodu, svůj závazek splnit. V případě, kdy jde o realizaci zástavy v důsledku neuhrazení závazku jako škody vzniklé trestným činem, zástavní právo může sloužit pouze jako náhrada této škody. Rozhodně s ní nelze spojovat subjektivní vztah obviněného ke vzniklé škodě, protože realizace zástavního práva zpeněžením zástavy není svým charakterem ani obsahem dobrovolnou úhradou úvěru, k jejímuž zajištění zástava sloužila. Kromě již rozvedených zvláštností a odlišností od dobrovolného včasného a řádného plnění úvěrové smlouvy je vhodné zmínit, že úhrada dluhu zpeněžením zástavy nenastupuje okamžitě a automaticky, ale vyústěním složitého procesu, jehož výsledek nebývá vždy jistý.

Zpeněžení zástavy je závislé na mnoha faktorech, a to nejen na poptávce po předmětné nemovitosti, která tvoří obsah zástavy a určuje její cenu bez ohledu na hodnotu pachatelem i peněžním ústavem v době uzavírání zástavní smlouvy předpokládanou, ale patří sem též další rizika. Realizaci zástavy může ovlivnit např. i to, zda nemovitost, která tvoří předmět zástavního práva, bude v rámci existujících tržních podmínek prodejná. Zpeněžení zástavy může ovlivnit i to, že zástavní smlouva byla později prohlášena za neplatnou z důvodu formálních nedostatků existujících v době jejího uzavření, když právě k takové situaci došlo v projednávané trestní věci obviněného JUDr. Z. C., neboť na základě rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 1997, sp. zn. 25 Co 367/95, a ze dne 18. 11. 1997, sp. zn. 25 Co 301/97, byly obě zástavní smlouvy prohlášeny za neplatné.

Při posuzování otázek spojených s problémy při realizování zástavního práva zůstává nevyjasněno, jaká hodnota zástavy by měla vylučovat způsobení škody. V daném případě tato byla stanovena na základě znaleckého posudku znalcem, avšak mohlo by se také jednat o hodnotu uvedenou v zástavní smlouvě nebo hodnotu účetní apod., které se od sebe mohou značně lišit. Kromě toho nelze vyloučit i v praxi (a i v tomto projednávaném případě prokázanou) skutečnost, že na téže zástavě může váznout více zástavních práv, což by mohlo přinést další komplikace pro určení, která z těchto bank by svá zástavní práva realizovala dříve a která později, či podle jakého klíče by se mělo postupovat, atd. V této spojitosti nelze odhlédnout ani od toho, že předmětem činnosti bank je obchod s penězi a nikoliv se zastavenými nemovitostmi, které získají při nesplacených úvěrech. Z toho, že banky prioritně zástavní práva nerealizují, svědčí i to, že jsou to právě ony, které při dlouhodobě nesplacených úvěrech, zajištěných zástavními právy, obvykle k realizaci zástav přistupují až v krajním případě a prioritně požadují úhradu v peněžním plnění.

Ze všech těchto důvodů se nelze ztotožnit s názorem, že škoda na cizím majetku nemůže vzniknout tehdy, když je úvěr zajištěn takovou hodnotou zástavy, která umožňuje věřiteli dosáhnout její realizací získání dlužné částky zpět, a že tím nemůže být naplněna skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., byť jednal pachatel v úmyslu peníze buď vůbec nevrátit, nebo nevrátit je ve smluvené době.

Nejvyšší soud na základě těchto právních úvah dospěl k závěru, že je-li při uzavírání úvěrové smlouvy současně obviněným poskytnuta za účelem zajištění uvedeného úvěru zástava (uzavřena zástavní smlouva), je trestný čin podvodu spáchán i za předpokladu, když dlužník byl srozuměn s tím, že hodnota zástavy, kterou byl úvěr zajištěn, je stejná či vyšší, než je výše poskytnutého úvěru. Poskytnutí takové zástavy není rozhodné proto, že trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. byl dokonán v době, kdy byl úvěr vyplacen. Zástavní právo v případě realizace zástavy v důsledku neuhrazení závazku jako škody vzniklé trestným činem slouží jen jako náhrada této škody. Obdobně tyto závěry obecně platí i o jiných zajišťovacích institucích (např. ručení).

Trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., pro nějž je obviněný uznán vinným, byl spáchán v momentu, kdy byly naplněny všechny znaky této skutkové podstaty, a to jak po stránce objektivní, tak i subjektivní, a ve vztahu k následku jde o moment vzniku škody, za který je nutné považovat časové souvislosti, kdy banky na základě úvěrových smluv obviněnému vyplatily tam deklarované částky. Tehdy vznikla oběma peněžním ústavům škoda a u obviněného došlo k obohacení, když uvedení v omyl předcházelo okamžiku uzavření úvěrové smlouvy.

Jak již bylo rozsudky prvního i druhého stupně dostatečně jasně a výstižně vyjádřeno, ke všem těmto jednotlivým objektivním znakům skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. směřoval i úmysl obviněného, který byl dán ve formě úmyslu nepřímého i ve vztahu ke vzniku uvedené škody. Nejvyšší soud s ohledem na všechny skutečnosti uvedené výše dospěl k závěru, že právní posouzení skutku ve výroku napadeného rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2003, sp. zn. 1 T 24/2000, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 5 To 93/03, jako trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. je zcela správné a odpovídající zákonu. Soud prvního stupně objasnil a posoudil všechny otázky a skutečnosti pro zvolené právní posouzení podstatné. S jeho závěry se pak plně ztotožnil i odvolací soud, a to po řádném a důkladném přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně, přičemž tento se současně bez pochybností a logicky vypořádal též s námitkami obviněného uplatněnými v rámci odvolacího řízení. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že valná část námitek dovolatele uplatněných jím v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je totožná s námitkami uplatněnými již v rámci odvolacího řízení a v řízení před soudem prvního stupně.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v případě dovolání obviněného jde o dovolání zjevně neopodstatněné, neboť z velké části opakuje jen námitky uplatňované již v řízení před soudem druhého stupně, s nimiž se tento soud již dostatečně a správně vypořádal. Nejvyšší soud proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného JUDr. Z. Č., přičemž tak učinil v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

Nejvyšší soud nerozhodoval o návrhu obviněného na odklad výkonu rozhodnutí, který učinil v rámci svého mimořádného opravného prostředku. Podle § 265h odst. 3 tr. ř. je osobou oprávněnou k podání takového návrhu pouze předseda senátu soudu prvního stupně, který tak ovšem neučinil. Toto právo nepřísluší dovolateli. O odkladu výkonu trestu by mohl rozhodnout podle § 265o odst. 1 tr. ř. i bez návrhu předseda senátu Nejvyššího soudu, ten však zákonné důvody k takovému postupu neshledal.